

ΤΟ ΝΑΥΤΙΚΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ

Οι Οινούσσες είναι ένας από τους παραδοσιακούς ναυτότοπους της Ελλάδας, αφού έχουν να παρουσιάσουν μια θαυμαστή πορεία στην ιστορία της ελληνικής αλλά και της παγκόσμιας ναυτιλίας. Το θαύμα της Οινουσιακής ναυτικής παράδοσης ξεκινάει γύρω στο 1848, όταν ναυπηγείται το πρώτο τους ιστιοφόρο, ορόσημο της μετατροπής μιας γεωργοκτηνοτροφικής κοινωνίας σε ναυτική. Από τότε οι Οινούσσιοι δεν δίστασαν να προχωρήσουν σε κάθε τι καινούριο έφερνε η εξέλιξη και να διακριθούν σε κάθε τομέα της ναυτιλίας, περνώντας με επιτυχία από το ιστίο στον ατμό και στα σύγχρονα πλοία.

Στη διάρκεια του Α' και του Β' Παγκοσμίου πολέμου δοκιμάστηκαν σκληρά με τορπιλισμούς πλοίων και με το χαμό πολλών ναυτικών. Οι θυσίες αυτές δεν ανέστειλαν το πάθος τους για τη θάλασσα. Μετά το 1947 αγοράζουν νέα πλοία και κυριαρχούν στις θάλασσες. Πάνω από 200 εμποροπλοίαρχοι, άλλοι τόσοι αξιωματικοί καταστρώματος και μηχανικοί και περίπου 500 ναυτεργάτες σε συνολικό πληθυσμό 3000 κατοίκων είναι πραγματικά ένα θαυμαστό ποσοστό.

Στις αρχές της δεκαετίας του '50 η ναυτιλία των Οινουσσών αριθμούσε πάνω από 150 ποντοπόρα πλοία και βέβαια απαιτούσε συνεχώς πληρώματα και προσωπικό για τις επιχειρήσεις. Ένα τέτοιο προσωπικό έπρεπε να προετοιμάζεται σε κατάλληλο σχολείο με ναυτικό προσανατολισμό. Για να γίνει κάποιος αξιωματικός του Εμπορικού Ναυτικού, ήταν απαραίτητο να έχει τουλάχιστον απολυτήριο Γυμνασίου. Έτσι, οι Οινούσσιοι που ήθελαν να ακολουθήσουν το ναυτικό επάγγελμα αναγκάζονταν να πάνε με τις οικογένειές τους στη Χίο ή στον Πειραιά για τη γυμνασιακή τους εκπαίδευση, με αποτέλεσμα να μειώνεται συνεχώς ο πληθυσμός του νησιού.

Ο Σύλλογος Φίλοι Οινουσσών διαβλέποντας τον κίνδυνο ερήμωσης του νησιού, έκανε τις απαραίτητες ενέργειες, για να ιδρυθεί παράρτημα του Γυμνασίου Αρρένων της Χίου στις Οινούσσες το 1948, που τις δαπάνες του ανέλαβαν οι Οινούσσιοι. Το σχολείο αυτό στεγάστηκε τα 2 πρώτα χρόνια σε ημιδιώροφο κτίσμα δίπλα στο παλιό Δημοτικό, στην πρόσβαση του ναού του Αγίου Νικολάου. Το Σεπτέμβριο του 1948 φιλοξένησε 25 μαθητές. Το 1950 το Παράρτημα μεταστεγάστηκε στο σπίτι της οικογενείας Διαμαντή Πατέρα, ενώ από το σχολικό έτος 1954-55 μεταφέρθηκε, μαζί με το Δημοτικό, στο νέο κτίριο που έγινε στην παραλία. Μάλιστα, τον Οκτώβριο του ίδιου έτους αναγνωρίστηκε ως ανεξάρτητο και μετατράπηκε αμέσως σε Ναυτικό Γυμνάσιο.

Πρέπει να σημειωθεί ότι το Ταμείο Ευπραγίας Οινουσσών και ο Σύλλογος Φίλοι Οινουσσών είχαν επωμιστεί με μεγάλη προθυμία την οικονομική στήριξη του πρώτου αυτού σχολείου, παρά τις μεγάλες δυσκολίες που παρουσιάζονταν. Η απόφαση, όμως, των Διαμαντή και Καλλιόπης Πατέρα να προχωρήσουν στην ανέγερση νέου διδακτηρίου ήταν καθοριστική για την ίδρυση του Ναυτικού Γυμνασίου.

Το πρώτο, λοιπόν, μεγάλο βήμα για την Παιδεία στις Οινούσσες ήταν η λειτουργία του Γυμνασιακού Παραρτήματος, που ανέκοψε το κύμα φυγής των κατοίκων και έδωσε νέα ζωή στον τόπο, προσφέροντας παράλληλα στην οινουσιακή ναυτιλία.

Τη μεγάλη απόφαση του ζεύγους των ευεργετών, που στο μεταξύ είχαν αποβιώσει, ανέλαβαν με μεγάλη προθυμία να υλοποιήσουν τα παιδιά τους Ιωάννης, Στέφανος, Παντελής, Πανάγος και Νίκος Πατέρας, προσφέροντας για αυτό το ποσό των 25.000 λιρών Αγγλίας. Το νέο διδακτήριο οικοδομήθηκε στη θέση Ζέπαγας σε οικόπεδα που δωρεάν πρόσφεραν οι: Υιοί Ν. Ι. Πατέρα, ο Αδαμάντιος Κ. Χατζηπατέρας, ο Κωστής Ζαννή Λαιμός, η Κυριακούλα Λαιμού και ο Ευάγγελος Χαλκιάς. Συνολικό εμβαδόν

του οικοπέδου 5.645 τ.μ. Τα σχέδια έγιναν από τον αρχιτέκτονα Δημ. Γκρέκο και τους μηχανικούς Πεταλίδα και Δήμου, που είχαν και την επίβλεψη του έργου. Την εκτέλεση του έργου είχε ο μηχανικός εργολάβος Κ. Φραγκίδης.

Στις 20 Ιουνίου 1954 έγιναν τα εγκαίνια του σχολείου, στα οποία παρέστησαν τα μέλη της οικογένειας των ιδρυτών, ο Μητροπολίτης Χίου Παντελεήμων, ο ηγούμενος της μονής Μυρσινιδίου, ο Νομάρχης Χίου, βουλευτές και πολιτευτές του νησιού, διευθυντές και προϊστάμενοι των πολιτικών, δημοτικών, στρατιωτικών, δικαστικών και εκπαιδευτικών υπηρεσιών της Χίου. Στο λιμάνι των Οινουσσών κατέπλευσε το πλοίο «Κανάρης», μεταφέροντας τους υπουργούς Παιδείας Α. Γεροκωστόπουλο, Εμπορικής Ναυτιλίας Ι. Βογιατζή, Προνοίας Χ. Σολομονίδη, το Δ. Στεφανόπουλο από το Υπουργείο Εξωτερικών, το Λ. Μπουρνιά, Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας, υπουργούς, βουλευτές, εκπροσώπους των στρατιωτικών και πολιτικών αρχών της Χίου, δημοσιογράφους και φωτορεπόρτερς του αθηναϊκού και χιακού τύπου, κινηματογραφικό συνεργείο του Υπουργείου Παιδείας και πλήθος Χίων και Οινουσσιών από την Αθήνα. Στο λιμάνι τους υποδέχτηκαν ο πρόεδρος και τα μέλη του κοινοτικού συμβουλίου, τα Δ.Σ. του Συλλόγου Φίλοι Οινουσσών και της Ναυτικής Λέσχης Οινουσσών, οι σύλλογοι των καθηγητών και των δασκάλων με τους μαθητές, όλες οι αρχές του νησιού και όλοι οι κάτοικοι. Άγημα του Λιμεναρχείου Χίου απέδιδε τιμές.

Στο ναό του Αγίου Νικολάου έγινε επιμνημόσυνη δέηση υπέρ αναπαύσεως των ψυχών των ευεργετών. Στο μνημείο του Αφανούς Ναύτου έγινε κατάθεση στεφάνου από τον Υπουργό Εμπορικής Ναυτιλίας.

Τα εγκαίνια πραγματοποιήθηκαν στο χώρο του διδακτηρίου με αγιασμό, στον οποίο χοροστάτησε ο Μητροπολίτης Χίου Παντελεήμων. Ο πρωτότοκος γιος της οικογένειας Πατέρα, Ιωάννης, μετά από σύντομη και συγκινητική ομιλία του, παρέδωσε τα κλειδιά του σχολείου στον Υπουργό Παιδείας, ο οποίος αποδέχτηκε τη δωρεά και με τη σειρά του παρέδωσε τα κλειδιά στον πρόεδρο της κοινότητας και αποκάλυψε τις μαρμάρινες προτομές των ευεργετών Διαμαντή και Καλλιόπης Πατέρα, στις οποίες και κατατέθηκαν στέφανοι.

Η συγκινητική αυτή τελετή ολοκληρώθηκε με προσφωνήσεις, με τις οποίες χαιρετίστηκε το γεγονός των εγκαινίων του νέου σχολείου και τονίστηκε η σπουδαιότητα της αποστολής του, το μέγεθος της δωρεάς και η μεγάλη οφειλή προς τους ευεργέτες.

Από την ημέρα εκείνη ξεκίνησε ένας αγώνας τοπικών παραγόντων, υπουργών και υπηρεσιακών στελεχών, με στόχο την ανεξαρτητοποίηση του Παραρτήματος και το μετασχηματισμό του σε Ναυτικό Γυμνάσιο. Αποφασίστηκε, λοιπόν, η κατάρτιση νομοσχεδίου από τα Υπουργεία Παιδείας και Εμπορικής Ναυτιλίας, που θα επέτρεπε τη χρησιμοποίηση του Γυμνασιακού Παραρτήματος Οινουσσών ως προπαρασκευαστικής Ναυτικής Σχολής. Στα πλαίσια του γενικότερου σχεδιασμού τους Υπουργείου Παιδείας για ενίσχυση της επαγγελματικής μέσης εκπαίδευσης, η δημιουργία επαγγελματικού ναυτικού σχολείου ήταν οπωσδήποτε μεγάλος νεωτερισμός.

Έτσι, μετά την υπογραφή του ιδρυτικού Νομοθετικού Διατάγματος του Ναυτικού Γυμνασίου Οινουσσών, άρχισε αυτό να λειτουργεί από τις 23-11-1954 με 98 μαθητές, αρχικά όλους Οινουσσίους. Το αναλυτικό του πρόγραμμα, που εκπονήθηκε από το μεγάλο παιδαγωγό Κ. Γεωργούλη, περιελάμβανε ναυτικά μαθήματα, αγγλικά, μαθηματικά και φυσικά, αλλά και αρχαία ελληνικά από το πρωτότυπο.

Το Υπουργείο Παιδείας έδινε πολύ μεγάλη σημασία στη σωστή λειτουργία του Ναυτικού Γυμνασίου Οινουσσών, γι' αυτό το έθεσε υπό την άμεση προστασία του, θεωρώντας το αφετηρία της επαγγελματικής του πολιτικής και προσδοκώντας να γίνει παράδειγμα για ένα ευρύτερο θεσμό νέων σχολείων, που θα εξασφάλιζαν μια πλήρη επαγγελματική παιδεία στους αποφοίτους τους.

Πρέπει να σημειωθεί ότι ο Γυμνασιάρχης Κωνσταντίνος Κρεατσάς ήταν ο πρώτος που με επιστολή του στο Γενικό Επιθεωρητή Μαθηματικών Γεώργιο Μαζαράκη εισηγήθηκε στο Υπουργείο Παιδείας την ίδρυση του Ναυτικού Γυμνασίου Οινουσσών.

Στο μεταξύ το θέμα των εξόδων του Σχολείου απασχολούσε τους τοπικούς φορείς. Ο πρόεδρος του Συλλόγου Φίλοι Οινουσσών Γεώργιος Χαλκιάς, υπολογίζοντας ότι το κόστος λειτουργίας για το σχολικό έτος 1954-55 θα έφτανε τις 2.500 λίρες Αγγλίας, ζήτησε την έκτακτη εισφορά των οινουσσιακών πλοίων, ώστε να συγκεντρωθεί το ποσόν των 10.000 λιρών, που θα παρέμενε ως αποθεματικό, για να αντιμετωπισθούν τα έξοδα του Σχολείου και μελλοντικές ανακαινίσεις.

Το ίδιο και το Ταμείο Ευπραγίας από το Λονδίνο ζήτησε τον προϋπολογισμό των ετήσιων εξόδων και εξασφάλισε την παροχή 2.500 λιρών Αγγλίας.

Στις 28 Σεπτεμβρίου του 1954 η Επιτροπή Νομοθετικής Εξουσιοδοτήσεως ψήφισε το Ν.Δ. περί ιδρύσεως και λειτουργίας του Ναυτικού Γυμνασίου στις Οινούσες από του τρέχοντος σχολικού έτους. Η εφημερίδα «Οινούσες» ευχαρίστησε τότε εκμέρους όλων των Οινουσσιών όλους εκείνους που συνετέλεσαν στην πραγματοποίηση του τόσο ωφέλιμου αυτού έργου.

Στις 21 Σεπτεμβρίου είχε ήδη γίνει ο αγιασμός του Δημοτικού Σχολείου και την 1^η Οκτωβρίου έγινε και ο αγιασμός του Γυμνασίου.

Με το ιδρυτικό Νομοθετικό Διάταγμα 3088/54 επίσης καθοριζόταν ο τρόπος λειτουργίας και οριζόταν ο πλήρης τίτλος του σχολείου «Ναυτικόν Γυμνάσιον Οινουσσών, Διαμαντής και Καλλιόπη Πατέρα», γινόταν ανεξάρτητο και ισότιμο με τα υπόλοιπα γυμνάσια της χώρας, αλλά με κατεύθυνση ναυτική.

Πρώτος Γυμνασιάρχης υπήρξε ο Κωνσταντίνος Κρεατσάς από τη Χίο, διευθυντής Β', τότε αποσπασμένος στο Υπουργείο Παιδείας, ο οποίος ανέλαβε υπηρεσία στις 2 Δεκεμβρίου 1954 και για εννέα χρόνια με αυστηρή εποπτεία και άγρυπνη φροντίδα κατόρθωσε να εμπνεύσει την εκτίμηση, την αγάπη και το σεβασμό των προϊσταμένων αρχών για το έργο που επιτελούνταν στο σχολείο.

Το ίδιο Ν.Δ. προέβλεπε και τη συγκρότηση της Διοικητικής Επιτροπής Ναυτικών Γυμνασίων με έδρα την Αθήνα, η οποία είχε ταχθεί επικεφαλής της προσπάθειας του κράτους για τη δημιουργία και άρτια λειτουργία Ναυτικών Γυμνασίων.

Παράλληλα από το Δεκέμβριο του 1956 λειτούργησε ο Σύνδεσμος Ναυτιλίας και Παιδείας Οινουσσών, ο οποίος μέχρι σήμερα φροντίζει θέματα παιδείας στις Οινούσες.

Από το 1975 συστάθηκε το Οινουσσιακόν Ίδρυμα Ιωάννου Διαμαντή Πατέρα, με κύριο στόχο την απονομή χρηματικών βραβείων σε μαθητές και σπουδαστές των Οινουσσών.

Με το Νόμο 309/1976, το εξατάξιο Γυμνάσιο διαιρείται σε Γυμνάσιο και Λύκειο και τα Λύκεια διακρίνονται σε Γενικά και Τεχνικά – Επαγγελματικά.

Το μεν Γυμνάσιο Οινουσσών αυτονομείται με δικό του πρόγραμμα. Το Λύκειο Οινουσσών, όμως, μετονομάζεται σε Ναυτικό Λύκειο με το πρόγραμμα των 3 τελευταίων τάξεων του πρώην Ναυτικού Γυμνασίου, αφήνοντας μοναδική διέξοδο των μαθητών το ναυτικό επάγγελμα. Αποκλείονταν με τον τρόπο αυτό παιδιά που

ήθελαν να σπουδάσουν στο Πανεπιστήμιο και γι'αυτό πολλές οικογένειες εγκατέλειπαν το νησί, που δεν είχε Γενικό Λύκειο.

Μετά από προσπάθειες πολλών ετών του Διευθυντή του Γυμνασίου Παναγιώτη Κουνή, του Δήμου και των τοπικών παραγόντων, από το σχολικό έτος 1987-88 ιδρύθηκε Γενικό Λύκειο προσαρτημένο στο Γυμνάσιο Οινουσσών. Το γεγονός αυτό θεωρήθηκε μεγάλη κατάκτηση, αφού απέτρεψε την πλήρη αποδυνάμωση του Σχολείου, που έβλεπε συνεχώς να μειώνεται το μαθητικό δυναμικό, απόρροια της γενικότερης μείωσης του πληθυσμού του νησιού, αλλά και λόγω της ίδρυσης αρκετών ναυτικών λυκείων σε πολλά μέρη της Ελλάδας και επίσης λόγω της ανόδου του βιοτικού επιπέδου της ελληνικής οικογένειας. Δύσκολα πια ένα παιδί θα εγκαταλείψει την άνεση και τη θαλπωρή της οικογενειακής εστίας, για ένα χώρο ομαδικής συμβίωσης.

Παρ'όλα αυτά, από το 1988 οι μέχρι σήμερα διευθυντές των σχολείων, κ. Παναγιώτης Κουνής και κ. Ελένη Αχλιόπτα, ξεκίνησαν τη μεγάλη προσπάθεια για την ανακατασκευή του διδακτηρίου και της στέγης, τον εκσυγχρονισμό των εγκαταστάσεων θέρμανσης-ηλεκτροφωτισμού, με παράλληλο εμπλουτισμό του σχολείου με εποπτικά μέσα και τεχνολογικό εξοπλισμό και δημιουργία δύο εργαστηρίων Πληροφορικής και Εργαστηρίου Φυσικών Επιστημών. Έχει αντικατασταθεί η επίπλωση, πίνακες ζωγραφικής κοσμούν τους τοίχους και μια μικρή πινακοθήκη με πρωτότυπα έργα Οινουσσιών καλλιτεχνών αποτελεί το καμάρι του Σχολείου. Εφαρμόζονται κάθε χρόνο ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα, αγωγής υγείας, καταναλωτή, θεατρικής και κινηματογραφικής παιδείας, καινοτόμες δράσεις κτλ.

Από το 1990 το Σχολείο έχει προικιστεί με μοναδικές υποτροφίες που παρέχει το Ίδρυμα Λέων Λεμός και το Οινουσσιακόν Ίδρυμα στους αποφοίτους που επιτυγχάνουν σε ανώτερες και ανώτατες σχολές.

Από το σχολικό έτος 2007-08 ο καπτά-Νικόλας Λαιμός και η εταιρεία του ENESSEL SA προσφέρουν 2 ετήσιες υποτροφίες σε μαθητές που έχουν φοιτήσει στο ΕΠΑΛ Οινουσσών και συνεχίζουν τις σπουδές τους στην ΑΕΝ Οινουσσών.

Από το 1998 το ΤΕΛ Οινουσσών μετατρέπεται σε ΤΕΕ, ενώ από το 2006 μετά από εκπαιδευτική μεταρρύθμιση γίνεται ΕΠΑΛ, διατηρώντας πάντα την ειδικότητα πλοιάρχων.

Το πρόγραμμα της Πρόσθετης Διδακτικής Στήριξης εφαρμόζεται ανελλιπώς κάθε χρόνο και για όλα τα μαθήματα στις τάξεις Ενιαίου Λυκείου και στο Τ.Ε.Ε. – ΕΠΑΛ Οινουσσών. Το ίδιο και στο Γυμνάσιο εφαρμόζεται ο θεσμός της Ενισχυτικής Διδασκαλίας. Έτσι καλύπτεται το μεγάλο κενό από την έλλειψη φροντιστηρίων στο νησί.

Ο Δήμος Οινουσσών, ο Σύλλογος Φίλοι Οινουσσών, το Ταμείο Ευπραγίας, ο Σύνδεσμος Ναυτιλίας και Παιδείας, το Οινουσσιακόν Ίδρυμα, αλλά και μεμονωμένοι Οινούσσιοι, στέκονται συμπαραστάτες στο Σχολείο και με προθυμία ανταποκρίνονται, όποτε παραστεί ανάγκη. Στους παραπάνω προστέθηκε τα τελευταία χρόνια και το Ίδρυμα Γιώργης Αλεξ. Λυγνός, που προσφέρει ετησίως ένα εκπαιδευτικό ταξίδι μιας εβδομάδας στο εξωτερικό.

Μια μεγάλη καινοτομία ήταν από το σχολικό έτος 2007-08 η εγκατάσταση έξι διαδραστικών πινάκων. Οι πρώτοι τρεις αποτέλεσαν προσφορά των Αλεξάνδρου και Ιωάννου Λυγνών στη μνήμη των γονέων τους και οι άλλοι τρεις προσφορά των Γεωργίου Πατέρα και Νένης Δούκα-Πατέρα.

Η χρήση των πινάκων αυτών στην καθημερινή διδασκαλία δίνει νέα ώθηση στην εκπαιδευτική διαδικασία και προσθέτει ένα ακόμη πλεονέκτημα στους μαθητές που φοιτούν στα σχολεία των Οινουσσών.

Το μαθητικό δυναμικό Γυμνασίου, Ενιαίου Λυκείου και Τ.Ε.Ε. – ΕΠΑΛ, μετά τη δραματική μείωσή του, τα τελευταία χρόνια και μετά από συντονισμένες προσπάθειες του Σχολείου, της Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Χίου και των τοπικών παραγόντων, έχει σταθεροποιηθεί στους 75 με 80 μαθητές κάθε χρόνο. Με δεδομένα τα καλά αποτελέσματα που έχουν οι προσπάθειες των καθηγητών με τις επιτυχίες των τελιοφοίτων μας στις Πανελλήνιες εξετάσεις, και το κλίμα χαράς και δημιουργίας που υπάρχει στο Σχολείο, ελπίζουμε ότι η καλή αυτή πορεία θα συνεχιστεί για το καλό και των μαθητών – ντόπιων και ξένων – αλλά και για το καλό του νησιού, αφού τα σχολεία είναι η Ζωή και το Μέλλον για κάθε τόπο.